

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
ІМ. Б. Д. ГАВРИЛИШИНА

КАФЕДРА МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

Міжнародного наукового круглого столу

«ВИШЕГРАДСЬКА ЧЕТВІРКА І УКРАЇНА: НАПРЯМКИ, МЕХАНІЗМИ І ФОРМИ ПАРТНЕРСТВА»

Круглий стіл організовується в рамках
реалізації фундаментального наукового дослідження по темі «Становлення
альянсу Польщі, Чехії, Словаччини, Угорщини і України як
Вишеградської п'ятірки: контекст регіональної економічної інтеграції»
(реєстраційний номер в Міністерстві освіти і науки України:
МЕ-05-2019 «Б»)

1 грудня 2020 року

Тернопіль
2020

УДК 339.9:341.1
B55

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Навчально-наукового інституту міжнародних відносин ім. Б. Д. Гаврилишина
Західноукраїнського національного університету
(протокол №4 від «24» грудня 2020 р.)*

Керівництво оргкомітету:

Андрій КРИСОВАТИЙ, доктор економічних наук, професор, ректор
Західноукраїнського національного університету – голова оргкомітету;

Оксана ДЕСЯТНЮК, доктор економічних наук, професор, проректор з
науково-педагогічної роботи (міжнародна діяльність) Західноукраїнського
національного університету;

Євген САВЕЛЬЄВ, доктор економічних наук, професор, професор кафедри
міжнародної економіки Західноукраїнського національного університету;

Марія ЛИЗУН, доктор економічних наук, професор, професор кафедри
міжнародної економіки Західноукраїнського національного університету;

Віталіна КУРИЛЯК, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри
міжнародної економіки Західноукраїнського національного університету;

Ігор ЛІЩИНСЬКИЙ, доктор економічних наук, доцент, професор кафедри
міжнародної економіки Західноукраїнського національного університету,
заступник голови оргкомітету;

Олена БУЛАТОВА, доктор економічних наук, професор, перший проректор
Маріупольського державного університету;

Марцін ФЕЛЬТИНОВСКИ, доктор габілітований, асоційований професор
факультету економіки і соціології Лодзького університету (Польща);

Євангелос СИСКОС, професор кафедри міжнародних та європейських
економічних студій Університету Західної Македонії (Греція).

**B55 Вишеградська четвірка і Україна: напрямки, механізми і форми
партнерства** : Збірник матеріалів міжнародного наукового круглого
столу (м. Тернопіль, 1 грудня 2020 р.). Тернопіль: ЗУНУ, 2020. 98 с.

Відповідальний за випуск:

Євген САВЕЛЬЄВ, доктор економічних наук, професор, професор кафедри
міжнародної економіки Західноукраїнського національного університету

Збірник підготовлено за фінансової підтримки Міністерства освіти і науки
України в рамках фундаментального наукового дослідження по темі
«Становлення альянсу Польщі, Чехії, Словаччини, Угорщини і України як
Вишеградської п'ятірки: контекст регіональної економічної інтеграції»
(реєстраційний номер МЕ-05-2019 «Б»).

За зміст наукових праць та достовірність наведених фактологічних і
статистичних матеріалів відповідальність несуть автори.

ЗМІСТ

ПЕРША ДИСКУСІЙНА ПАНЕЛЬ.....	5
Євген САВЕЛЬЄВ, Віталіна КУРИЛЯК ВИШЕГРАДСЬКА ЧЕТВІРКА І УКРАЇНА В СИСТЕМІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ	5
Yevhen MAYOVETS, Danylo KOPESTYNSKYU THE EFFICIENCY OF THE CURRENT EUROPEAN GOVERNMENTS UNDER LOCKDOWN CRISIS 2020	9
Ігор ЛІЩИНСЬКИЙ ПРОЦЕСИ ГЛОКАЛІЗАЦІЇ В КРАЇНАХ В-4	13
Ганна ДУГІНЕЦЬ, Деніс ЄРІСТОВ ПЕРЕВАГИ УКРАЇНСЬКОГО РИНКУ ДЛЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕТОРІВ (В ПОРІВНЯННІ З КРАЇНАМИ ВИШЕГРАДСЬКОЇ ЧЕТВІРКИ)	17
Марія ЛИЗУН СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМКИ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА КРАЇН ВИШЕГРАДСЬКОЇ ЧЕТВІРКИ ТА УКРАЇНИ	20
Лариса САРКІСЯН РОЗВИТОК СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ ТА КРАЇН ВИШЕГРАДСЬКОЇ ГРУПИ В УМОВАХ ЧЕТВЕРТОЇ ПРОМИСЛОВОЇ РЕВОЛЮЦІЇ	23
Олена БОРЗЕНКО, Тамара ПАНФІЛОВА ВЗАЄМОЗАЛЕЖНІСТЬ КРАЇН V4 ТА ВСІХ КРАЇН ЄС.....	28
Олена БУЛАТОВА, Олександр КАРПЕНКО ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ ТА ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНА СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ	33
Alena ANDREJOVSKÁ, Jozef GLOVA, Oksana TULAI THE IMPACT OF CORPORATE TAXATION ON INVESTMENT CLIMATE FORMATION IN SLOVAKIA AND UKRAINE.....	38
Олена ПОРАДЕНКО ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДВОСТОРОННІХ ВІДНОСИН: УКРАЇНА – СЛОВАЧЧИНА	42
Діана КУПІЛЬСЬКА ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ ТА ПРОЦЕСИ КОНВЕРГЕНЦІЇ	46
Наталія ПЕТРУК СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ З КРАЇНАМИ ВИШЕГРАДСЬКОЇ ЧЕТВІРКИ.....	49
Костянтин ФЛІССАК ВЕКТОРИ РЕАЛІЗАЦІЇ МІГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ПОЛЬЩІ.....	54

Мар'яна ЛІФАНОВА ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ ФІНАНСОВОЇ ІНКЛЮЗІЇ.....	59
Леся КОЛІНЕЦЬ, Андрій ГОМОТЮК ВПЛИВ ПАНДЕМІЇ COVID-19 НА РИНОК ЦИФРОВОГО КРЕДИТУВАННЯ.....	62
ДРУГА ДИСКУСІЙНА ПАНЕЛЬ.....	64
Іванна ГАВРИЛЮК СТРАТЕГІЧНИЙ РОЗВИТОК ТРАНСФОРМАЦІЇ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ ВИШЕГРАДСЬКОЇ ЧЕТВІРКИ ТА УКРАЇНИ	64
Олеся ДОРОГА ВПЛИВ СПІВПРАЦІ УКРАЇНИ З КРАЇНАМИ ВИШЕГРАДСЬКОЇ ЧЕТВІРКИ (V4) НА ЇЇ ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК.....	66
Ангеліна СМІК СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ ЗІ СЛОВАЦЬКОЮ РЕСПУБЛІКОЮ	69
Надія ПІДБОРОЧИНСЬКА СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КУРСУ V4+UKRAINE	72
Валентина СОЛЬНИК ТРАНСКОРДОННЕ СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ ТА УГОРЩИНИ ..	75
Тетяна ДРАПАК КОЛАБОРАЦІЯ КРАЇН ВИШЕГРАДСЬКОЇ ЧЕТВІРКИ ТА УКРАЇНИ... ..	78
Ольга ПЕТЛЬОВА СПІВПРАЦЯ УКРАЇНИ З КРАЇНАМИ ВИШЕГРАДСЬКОЇ ЧЕТВІРКИ ..	82
Христина ФЛЕЙТУТА СПІВПРАЦЯ УКРАЇНИ ЗІ СЛОВАЧЧИНОЮ: НЕРОЗКРИТИЙ ПОТЕНЦІАЛ.....	85
Оксана КАШУБА РОЗВИТОК СПІВПРАЦІ УКРАЇНИ І КРАЇН ВИШЕГРАДСЬКОЇ ЧЕТВІРКИ.....	89
Олександр КИКТА ГЛОБАЛЬНЕ ЛІДЕРСТВО У РОЗВИТКУ ВІДНОВЛЮВАЛЬНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ	91
Іванна КОМАР КЛАСТЕРИ ЯК ІННОВАЦІЙНА ФОРМА АГЛОМЕРАЦІЙ В ЄС	93
Ольга КУЧЕР ТРАНСФОРМАЦІЯ МІГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ КРАЇН ЄС	95

6. Торговельно-економічне співробітництво між Україною та Угорщиною. Електронний ресурс / [Режим доступу]: <http://hungary.mfa.gov.ua/ua/ukraine-hu/trade>

7. International Monetary Fund. April 2015. Електронний ресурс / [Режим доступу]: <http://www.imf.org/external/index.htm>

8. The Carpathian Euroregion Strategy 2020 & beyond. Електронний ресурс / [Режим доступу]: file:///C:/Users/home/Downloads/2016-03-31-202826-The_Carpathian_Euroregion_Strategy_2020_web.pdf

Костянтин ФЛІССАК

професор кафедри міжнародного права і міграційної політики Західноукраїнського національного університету, д.е.н.

ВЕКТОРИ РЕАЛІЗАЦІЇ МІГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ПОЛЬЩІ

Одним з найбільших викликів сучасності для країн розвинутої економіки стали міграційні процеси. За даними ООН у 2019 р. загальна чисельність мігрантів по країнах світу сягала 271,6 млн. осіб¹, у 2020 р. їх число сягнуло позначки 281 млн. осіб. Значна кількість міжнародних мігрантів перебувала в країнах ЄС, так вони досягли у ФРН 13,1 млн. (15,7% від всього населення країни)², у Польщі 656 тис. (1,7%)³. Можливості приймати мігрантів в значній мірі формуються економічним потенціалом країни, рівнем соціальних стандартів, обсягами створюваного ВВП. У 2019 р. величина ВВП на одну особу становила в Німеччині 46 445,2 дол. США, тоді як у Польщі тільки 15 692,5 дол. США⁴. До Польщі іноземні мігранти прибувають з як з метою працевлаштування і отримання вищої освіти на певний період часу, так і на постійне проживання під впливом ряду факторів гуманітарного, соціального, а іноді і військово-політичного характеру, як біженці, що потребують притулку. Наплив мігрантів до країни переважно є легальним, однак не поодинокі випадки і нелегального прибуття.

¹ Migration Data Portal. - https://migrationdataportal.org/?i=stock_abs_&t=2019

² https://migrationdataportal.org/de/data?i=stock_abs_&t=2019&cm49=276

³ https://migrationdataportal.org/de/data?i=stock_abs_&t=2019&cm49=616

⁴ The World Bank. GDP per capita. - <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD>

Наприкінці 2019 р. понад 422,8 тис. іноземців мали документи, які надавали право проживання в Польщі (не рахуючи тих, хто прибув до країни на підставі віз), тоді як у 2014 р. по цій категорії перебувало 175,1 тис. осіб. У числі іноземців з дозволом на проживання домінують громадяни країн, що не входять до ЄС (наприкінці 2019 р. з України 214,7 тис., Білорусі 25,6 тис., Росії 12,5 тис., В'єтнаму 12,1 тис., Індії 10 тис. осіб). При цьому різко зростає кількість виданих дозволів на працевлаштування: з 18 тис. у 2008 р. до 445 тис. в 2019 р. Загалом впродовж 2015 - 2019 рр. було видано понад 1,2 млн. таких дозволів⁵. Аналіз тенденцій міграції в останні роки дозволяє зробити висновок, що: 1) Польща з типово емігрантської країни перетворюється на емігрантсько-імміграційну країну; 2) баланс міграції на постійне проживання з 2016 р. є позитивним, кількість імміграції перевищує число еміграції; 3) зростає кількість трудових мігрантів, особливо громадян України, зацікавлених у тимчасовому прийнятті на роботу, а також числа іноземців, зацікавлених продовженням навчання в польських вузах.

Разом з тим, перед Польщею впродовж останніх років досить гостро стоїть проблема прийому біженців із країн Близького Сходу та Північної Африки. В такій ситуації виникають певні ризики для національних інтересів країни. Членство в ЄС зобов'язує виконувати нормативні вимоги в рамках єдиного правового поля, однак суверенітет держави не дозволяє ставити під загрозу національну безпеку. В контексті цього міграційна політика Польщі будується так, щоб забезпечити участь у діяльності на рівні ЄС на засадах досягнення максимальної узгодженості між пріоритетами Польщі і напрямками проведення міграційної політики Євросоюзу. Дана діяльність отримує розвиток у міжнародному співробітництві Польщі на підтримку цілей реалізації міграційної політики, основними векторами якого є: *по-перше*, членство країни у Євросоюзі; *по-друге*, багатостороння співпраця (як на глобальному, так і регіональному рівнях, а також участь у міжнародних консультаційних форумах); *по-третє*, білатеральне співробітництво.

Важливою складовою вектора діяльності як для члена ЄС є участь Польщі у реформі спільної європейської системи надання притулку біженцям (WESA)⁶. Зазначена реформа охоплює наступні нормативні позиції⁷:

1) так званий *Дублінський регламент*, який, регламентує порядок визначення держави-члена, відповідальної за розгляд клопотання про захист (поліпшення перевірки та передачі заявників, посилення санкцій проти

⁵ Sytuacja demograficzna Polski do 2019 r. Migracje zagraniczne ludności w latach 2000–2019. Główny Urząd Statystyczny, Warszawa S.65

⁶ Wspólny europejski system azylowy. - Luksemburg: Urząd Publikacji Unii Europejskiej, 2014

⁷ Polityka Migracyjna Polski. Projekt z dnia 10 czerwca 2019 r. Zespół do Spraw Migracji: Departament Analiz i Polityki Migracyjnej MSWiA. - S.60

заявників, що порушують приписи регламенту; перетворення існуючих тимчасових заходів перерозподілу осіб в постійний механізм розподілу в ЄС, які поки-що залишаються ключовим спірним питанням);

2) *постанову* у справі Агентства ЄС з питань притулку (посилення мандату Європейського Бюро підтримки у сфері біженців (EASO) і перетворення його в Агентство ЄС з питань біженців, з наділенням більшими правами і розширенням завдань, включаючи удосконалення функціонування системи надання притулку в державах-членах);

3) *кваліфікаційний регламент* (підвищення гармонізації загальних критеріїв, що стосуються кваліфікації (права) іноземців як бенефіціарів міжнародного захисту, створення єдиного статусу біженців або осіб, які мають кваліфіковане право на отримання додаткового захисту);

4) *процедурне регулювання* (гармонізацію та уніфікацію процедур про надання притулку в окремих державах-членах, прагнення таким чином до обмеження подачі декількох заявок про надання притулку в різних країнах – *asylum shopping*) і вторинних потоків в ЄС;

5) *директиви прийому* (подальша гармонізація норм і стандартів прийому осіб, що клопочуть про надання міжнародного захисту в країнах ЄС, підвищення самостійності цих осіб та можливості їх інтеграції в приймаючій країні) і *регламент*, що встановлює загальні рамки переселення (обмеження ризику масового нелегального припливу іноземців шляхом створення більш впорядкованих, узгоджених і постійних рамкових обмежень у питаннях переселення, з єдиною процедурою для всього ЄС),

б) *розпорядження EURODAC*⁸ (забезпечення дактилоскопічних доказів для нормального функціонування європейської системи притулку, розширення сфери застосування EURODAC поза питаннями надання притулку, з метою поліпшення боротьби з нелегальною міграцією та сприяння поверненню незаконних мігрантів).

Багатосторонній вектор у реалізації міжнародного співробітництва Польщі щодо міграційної політики проявляється насамперед у системі взаємовідносин на регіональному рівні. Зокрема, Вишеградська група (V4) в даний час представляє для Польщі один з найважливіших всередині ЄС форумів співпраці сфері міграції та безпеки. Держави Вишеградської групи (Польща, Чехія, Словаччина, Угорщина) представляють близьку позицію з багатьох аспектів міграційної політики та надання притулку, а V4 в цілому виступає як платформа для координації робіт, що проводяться в рамках ЄС і міжнародних організацій. З ініціативи Польщі, в рамках V4 був створений механізм реагування на міграційні

⁸ European Data Protection Supervisor - Eurodac - https://edps.europa.eu/data-protection/european-it-systems/eurodac_en

кризи (MCRM)⁹, що діє як інструмент координації на робочому рівні, котрий дозволяє приймати спільні ініціативи для більш ефективного використання засобів впливу.

Важливою платформою для обміну позиціями з міграції, головним чином в контексті безпеки, залишається також створений з ініціативи Австрії Зальцбурзький форум. В даний час його учасниками є Австрія, Болгарія, Хорватія, Чехія, Угорщина, Польща, Румунія, Словаччина і Словенія, а до так званої групи друзів форуму відносяться важливі і впливові з точки зору міграції в Європу держави Західних Балкан.

Починаючи з 2018 року. Польща є також членом Міжурядових консультацій у сфері міграції, притулку та біженців (IGC)¹⁰, до яких входять Австралія, Бельгія, Канада, Данія, Фінляндія, Німеччина, Греція, Ірландія, Нідерланди, Нова Зеландія, Норвегія, Іспанія, Швеція, Швейцарія, Великобританія і США. Держави-члени на нарадах високого рівня, як правило, є представлені главами міграційних служб. На засіданнях (IGC) також представлені UNHCR¹¹, IOM¹².

Проведення заходів міграційної політики Польщі на засадах багатостороннього співробітництва забезпечується також участю країни у роботі міжнародних організацій з питань міграції, зокрема ООН, представлення в їх рамках послідовної позиції, що відображає ключові пріоритети польської міграційної політики та сприяння на міжнародній арені відповідальному підходу до управління міграцією.

У міжнародних відносинах Польщі міграція є частою темою двосторонніх зустрічей, як з державами ЄС, так і з третіми країнами, особливо з державами східного сусідства, включаючи Балкани. У двосторонніх відносинах Польща робить зусилля щодо сприяння відповідальному підходу до міграції в контексті безпеки, а також здійснює оперативне співпрацює та обмінюється досвідом у пріоритетних сферах з державами Східного і Південного сусідства.

Одним з ключових напрямків двостороннього співробітництва у сфері міграції залишається співпраця з третіми країнами щодо повернення і реадмісії, яка може здійснюватися на основі як двосторонніх, так і багатосторонніх угод. В даний час ЄС підписав сімнадцять угод про реадмісію та повернення,

⁹ *Migration Crisis Response Mechanism (MCRM) - Spotkanie szefów urzędów migracyjnych V4 i Szwajcarii* <https://udsc.gov.pl/spotkanie-szefow-urzedow-migracyjnych-grupy-v4-i-szwajcarii/>

¹⁰ *Inter-Governmental Consultations on Migration, Asylum and Refugees (IGC) -* <https://www.iom.int/inter-governmental-consultations-migration-asylum-and-refugees-igc#:~:text=The%20Intergovernmental%20Consultations%20on%20Migration,management%20of%20international%20migratory%20flows>

¹¹ United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR) - https://www.unhcr.org/?gclid=EA1aIQobChMI6KG2rIeC7gIVzdPtCh0uGgywEAAYASAAEgJ9QvD_BwE&gclidsrc=aw.ds

¹² International Organization for Migration (IOM) - <https://www.iom.int/mission>

розвиваючи також менш формалізовані форми співпраці. На основі двосторонніх угод Польща співпрацює з Казахстаном, Північною Македонією, Молдовою, Таджикистаном, Узбекистаном, В'єтнамом та Україною. Однією з інноваційних дій Прикордонної охорони щодо двостороннього співробітництва з третіми країнами є розміщення в Соціалістичній Республіці В'єтнам з 1 листопада 2018 р. польського офіцера зв'язку як Європейського зв'язкового з питань повернення (European Return Liaison Officer). Ця дія спрямована на зміцнення рівня співпраці між країнами в питаннях виявлення та повернення громадян В'єтнаму з території Польщі.

Крім того, на основі аналізу поточної ситуації в імміграції та прогнозів щодо виникнення нових потоків мігрантів з Центральної Азії, в основному з Таджикистану, Узбекистану та Киргизії, та можливих міграційних ризиків, Прикордонна охорона вжила додаткових превентивних заходів, спрямованих на підвищення рівня управління міграцією в цьому напрямі. Дія була спрямована на зміцнення співпраці з відповідними органами держав цього географічного регіону, зокрема в питаннях ідентифікації та прийому/передачі осіб (реадмісія). Крім того, Прикордонна охорона, як партнер проекту EURLO (European Return Liaison Officer)¹³, бенефіціаром якого є Бельгійська сторона, заявила про необхідність делегування польського офіцера в Центральну Азію як Європейського офіцера зв'язку по поверненню (EURLO). Це один із заходів, спрямований на посилення співпраці Польщі з відповідними органами влади держав географічного регіону, в тому числі в питаннях ідентифікації та прийому/передачі осіб.

Двостороннє співробітництво Польщі з державами походження і транзиту мігрантів, вагомими з позиції припливу іноземців як до Польщі, так і цілому до Євросоюзу, є одним з пріоритетів польської міграційної політики. Зазначене співробітництво є надійною підставою, зокрема, для: підвищення ефективності повернення і реадмісії; запобігання нелегальній міграції; посилення потенціалу партнерів у питаннях охорони кордонів; управління міграцією і притулком для біженців; боротьби з контрабандою мігрантів і торгівлею людьми; здійснення оперативного співробітництва у сфері легальної міграції.

Підсумовуючи сказане, відзначимо, що міжнародні міграційні процеси в світі продовжують набувати додаткової динаміки і обмеження, встановлені з метою протидії поширення епідемії COVID-19 можуть мати тільки тимчасовий вплив при загальному збереженні існуючих тенденцій. Виходячи із цього, вивчення досвіду країн Вишеградської групи, до яких належить і Польща, представляє значний інтерес як для науковців, так і для практиків в Україні.

¹³ EURLO – European Return Liaison Officers. - https://returnnetwork.eu/cpt_networks/eurlo/

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

«ВИШЕГРАДСЬКА ЧЕТВІРКА І УКРАЇНА:
НАПРЯМКИ, МЕХАНІЗМИ І ФОРМИ ПАРТНЕРСТВА»

**(Збірник матеріалів міжнародного
наукового круглого столу)**

Підписано до друку 25.12.2020 р.
Формат 60x84 1/16. Гарнітура Times.
Обл. -вид. арк. 5,12 Умовн. друк. арк. 5,57.
Зам. 20-201. Тираж 100 прим.

Віддруковано СПД-ФО Шпак В. Б.
Свідоцтво про державну реєстрацію
В02 № 924434 від 11.12.2006 р.
Тернопіль, бульвар Просвіти, 6/4. тел. 8 097 299 38 99.
E-mail: tooums@ukr.net